

gasfabriek, is niet veel bijzonders te vinden. Een paar stumperige artemisia's, die hun treurig voorkomen wijten aan het onvruchtbare zand, waar ze onmogelijk goed in kunnen tieren met enkele exemplaren van *Carduus nutans* zijn niet in staat om den wegwant een begroeid voorkomen te geven. Langzamerhand zal dat echter wel komen als er van lieverlede wat teelaarde gevormd en aangebracht wordt op het geelwitte steriele zand, dat voor den aanleg van den weg is gebruikt. Op het bouwland aan de andere zijde tieren op het oogenblik nog rogge en aardappelen en vooral niet minder klaprozen en korenbloemen, maar of dat eeuwig zoo zal blijven is de groote vraag, nu de nijverheid bezig is de landbouwers weg te jagen en een ijzerfabriek tusschen aardappels en rogge heeft neergezet, die natuurlijk gevolgd wordt door diverse woningblokken, waarvan de eerste er al zijn. Nu, d. i. in Juli, weet men al haast niet, waar wat gezaaid of gepoot is en waar niet; alles is plat getrapt en verwilderd en overal verdringen de onkruiden de cultuurgewassen. *Specularia Speculum* is door zijn helder-violette bloemtrossen het meest opvallend en ook de polletjes *Myosotis arenaria* teekenen zich tamelijk scherp af. Het merkwaardigst is de overvloed van *Euphrasia Odontites*, die hier in den omtrek niet bijzonder algemeen is en dan de brutaliteit, waarmee verschillende distels het bouwland als hun domein beschouwen en het van den weg af binnendringen. Het zal echter wel niet lang meer duren, of ook hier zullen de huizenrijen verrijzen op de plaatsen, waar nu nog klaproos en korenbloem tusschen de distels pronken.

Naschrift: Dezen zomer heb ik nog eens een paar malen den boel hier bekeken en toen zag ik, dat de landbouwers, zeker uit wraak, dat hun aan de andere zijde van den weg zooveel gebied ontnomen was, een groot gedeelte van de Bergweiden geannexeerd hebben. Nu ziet het er groen de heele lente door en in den nazomer geel, het goudgeel der halmen volgens de dichters. Maar de heldergeelgolvende zee van boterbloemen in het voorjaar is voor altijd verdwenen en pinksterbloemen behooren hier ook tot het verleden. Achteraan is echter nog een stukje overgebleven en daar is nog het Blaasjeskruid te vinden; daar bloeien nog pinkster- en boterbloemen, veldsalie en look, kattestaart en ruit. Wanneer zal ook dat verdwijnen?

J. BRUMMELKAMP.

(Wordt vervolgd).

SATURNIA PAVONIA.

Het gaat geen week voorbij of ik stap op het veerbootje, dat me zal brengen naar de Waalhaven, waarachter, zooals de lezer zich zal herinneren, de Koedood ligt. Ik wil het nu eens hebben over de rupsen van een heel mooie vlindersoort, die ik heb aangetroffen op een van mijne excursies naar mijn »terrein«. Het was den derden Juli van dit jaar. Mijn vriend Koningsberger en ik hadden het plan opgevat, dien dag naar de Koedood te gaan. Het geval zat namelijk zoo. Mijn vriend had een paar dagen vroeger in een wilgenboschje rupsen aangetroffen, die na zorgvuldig onderzoek rupsen bleken te zijn van de Nachtpauwoog, *Saturnia Pavonia*. We stonden gewoonweg versteld! Nachtpauwoogen in onze Koedood? In die nattigheid? We wisten niet beter of de *Saturnia Pavonia* kwam alleen voor in droge streken, op de Veluwe b.v. Dit bracht ons wel wat aan het wankelen en we vonden dat de rupsjes toch niet zoo precies op Pavoniarupsen geleken! Zooals de lezer weet, zijn de rupsen van de Nachtpauwoog groen met fluweelzwarte dwarsbanden, bezet met roodgele knopjes. De rupsjes die mijn vriend in de Koedood had gevonden waren grijs met gele knopjes. Niet veel gelijkenis, nietwaar?

Maar nu was er nog iets dat onze meeningen sterk den *Pavonia*-kant deed opgaan: in

April van dit jaar had ik daar in datzelfde boschje een cocon gevonden, onder de takjes, die op den grond lagen, en deze cocon was beslist een Pavoniaspinsel. De bekende peervorm en de opening, gesloten met tandjes, die naar elkaar gebogen waren, zoodat geen insect binnen kon komen. Deze cocon bewees dus, dat de Nachtpauwoog in de Koedood voorkwam!

Rups van de Nachtpauwoog.

Om aan alle onzekerheid een einde te maken, besloten we naar het boschje te gaan en te trachten grootere rupsen machtig te worden, die beter te determineeren waren.

Alzoo we vertrokken den derden Juli.

Al dadelijk toen we van het bootje kwamen, viel het ons op dat we zooveel nummervlinders zagen (Pyrameis atalanta). Er waren meer admiralen dan witjes! Ook later in Juli heb ik hier in Rotterdam een overvloed van Vanessa-soorten waargenomen. Distelvlinders had ik hier nog niet gezien maar dit jaar komen ze hier in verbazend groot aantal voor. Hetzelfde is het geval met de Vanessa-soorten.

Toen we eindelijk bij het »rupsenboschje« aangekomen waren, stevenden we direct op het juiste plekje af en... »Ik heb er een!« hoorde ik mijn vriend roepen, en jawel, op een kaalgevreten Spiraeetak zat een rups van de Nachtpauwoog, reeds geheel volwassen. Weldra had ik er ook en toen we

eenmaal in de gaten hadden hoe we de groene beesten konden ontdekken, vonden we er een verbaasende hoeveelheid bijeen, iets, waarover mijn vriend zich ten zeerste verwonderde, daar hij meermalen zelf ondervonden had, dat de Pavonia-rupsen zeer verspreid leven. Misschien was hiervan de oorzaak dat de voederplant (Moerasspiraea) pas weer een honderd meter verder weer voorkwam, maar dan zeg ik weer: wilg lusten de rupsen heel graag en dat groeit daar overal! Ik kan het niet verklaren en ik zou wel eens willen weten of het wel meer voorkomt dat ongeveer honderd Pavonia-rupsen in de natuur leven op een stukje grond van vijf, zes meter middellijn.

Hoe het ook zij, na een tijdje zoeken, hadden we een honderdtal rupsen bij elkaar. Waarom al die zeldzame beesten gevangen, zal de lezer vragen? Dit zal ik even uitleggen. We waren bang, dat, als de Koedood werd uitgebaggerd om plaats te maken voor de Waalhaven, de Saturnia Pavonia hier in Rotterdam zou worden uitgeroeid en we hadden het plan opgevat, zooveel mogelijk rupsen te vangen, die op te kweken, en, na van de uitgekomen vlinders de noodige voor de verzameling te hebben atgehouden, de rest te laten vliegen op verschillende plaatsen, waar hun voederplant voorkomt. Dit zal geen bezwaren opleveren, want wilg groeit hier bij Rotterdam overal in overvloed.

Daar mijn vriend uit de stad ging en dus lastig voor zijn rupsen kon zorgen, heb ik ze maar allemaal opgekweekt en ik moet bekennen, dat ik er veel plezier van heb gehad, behalve dan dat ik iederen dag voer moest gaan snijden. Want wat kunnen die Pavoniarupsen eten! Een flinke botaniseertrommel volgepropt met wilgenblaren was in een dag schoon op. Alles ging goed totdat op zekeren morgen neen rups, de grootste van allemaal dood in de kweekkast lag, heelemaal leeg, alleen de pikzwart geworden huid was over. De andere rupsen waren erg onrustig en sommige waren bedekt met zwarte puntjes. Deze exemplaren heb ik afgezonderd en de andere, die

Pop.

blijkbaar nog niets scheelden, heb ik weer in dezelfde kast gezet, na die flink gereinigd te hebben. Van de rupsen met zwarte puntjes op het lichaam zijn er later nog zes bezweken. Bij de overigen zijn de zwarte puntjes langzamerhand verdwenen. Deze ziekte heeft dus geen al te ernstige gevolgen gehad. Ongeveer een week na het vangen spon zich een rups in. Als een Pavonia zijn cocoon wil gaan maken, scheidt hij er soms ineens mee uit en gaat weer wat eten! Hij laat zijn spinsel in den steek en begint later, soms pas na een dag, weer op een nieuwe plaats! Ook heb ik opgemerkt, dat als de rupsen volwassen zijn en gaan spinnen, zij een groote hoeveelheid geel vocht laten vallen. Ditzelfde verschijnsel heb ik waargenomen bij andere spinners, de gewone zijrups en de drinker (*Cosmotriche potatoria*). De eerste cocoon die ik in de kweekkast vond, heb ik maar geopend, om te zien hoe de pop er uitzag. Deze was zwart en had een merkwaardig platten vorm, bijna tweemaal zoo breed als dik. De cocoon had de gewone bruine kleur, maar was erg misvormd, doordat de plaats, die de rups zich had uitgekozen, zich niet goed leende om een peervormige cocoon te bevatten.

Toen er ongeveer tien rupsen zich hadden ingesponnen, allemaal mooie donkerbruine cocons, zooals Ter Haar ook opgeeft, werd ik op zekeren morgen plotseling verrast door het zien van een spierwitte cocoon. Later heb ik nog nog ongeveer dertig witte cocons verkregen.

Het sluitstuk was bij de witte exemplaren echter bruin. Ik kan het voorkomen van de witte spinsels niet verklaren. Misschien komt het door de verandering van voedsel. In het eerst namelijk heb ik den rupsen moerasspiraea gegeven, maar later wilg, omdat dat voor mij beter te krijgen was. Iets wat mij ook erg is opgevallen, was de verschillende kleur en teekening van de rupsen. Ik had er bij die de fluweelzwarte banden geheel misten, anderen hadden weer geen gele knopjes maar pikzwarte knoppen en één rups had ik, die heel breede zwarte strepen op het lichaam had met helderpaarsé knopjes erop. Wie weet of dit geen variëteit wordt! Onder de cocons heb ik er één gevonden die geheel abnormaal was. De kleur was gewoon, bruin, maar de peervorm ontbrak. Het spinsel was geheel

Eén cocoon.

rond en nergens was een opening te bekennen. Ook was er geen sluitstuk aan. Ik ben benieuwd hoe de vlinder zich daar uit zal werken. Als deze pop mislukt, blijven er toch nog genoeg over, ik zal dus de pop er niet uithalen en zien of de vlinder zichzelf kan redden. Nu nog iets over den smaak der rupsen. In hetzelfde boschje, waar we de Pavonia's vingen, stieten we plotseling op een nestje van een rietzanger. Dit bleek uit de eieren, die niet erin, maar ernaast lagen, want boven op het nest troonde een spinnijdige jonge koekoek. Het was een prachtig beest, bijna volwassen. Als we een stokje voor zijn bek hielden deed hij die open en dan konden we de prachtige oranje kleur bewonderen. Vlak bij zijn nest vonden we een Pavonia-rups en we hebben toen de rups in zijn bek gestopt, maar hij spuwde hem er gauw weer uit. Wat zal zoo'n Pavonia rups lekker smaken, als een koekoek hem niet wil hebben! Eenige dagen later was ik weer in de Koedood en toen ben ik weer eens naar mijnbeer gaan kijken. Hij was echter verdwenen, blijkbaar niet uitgevlogen maar uitgehaald want het gras was platgetrapt en het nestje was ook weg. Jammer!

Cocons.